

Sygn. akt VIII U 543/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 października 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm) zobowiązał ubezpieczoną M. S. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01.09.2019 r. do 30.09.2019 r. w kwocie 1100,00 zł. (decyzja k. 55 – 55 verte akt ZUS)

Kolejną decyzją z dnia 24 lutego 2020 r. organ rentowy na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm) zobowiązał ubezpieczoną M. S. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1.10.2019 r. do 31.10.2019 r. i od 1.12.2019 r. do 31.01.2020 r. w łącznej kwocie 3300.00 zł. (decyzja k. 55 – 55 verte akt ZUS)

W dniach 21 listopada 2019 r. i 30.03.2020 r. od powyższych decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Łodzi złożyła M. S. wnosząc o ich zmianę. Odwołująca wskazała, że przedmiotowe decyzje są dla niej krzywdzące, gdyż nie zaprzestała nauki i jest obecnie słuchaczem Szkoły Policealnej S.. (odwołanie k. 3, odwołanie k. 3 akt o sygn. VIII U 918/20)

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie wywodząc jak w zaskarżonych decyzjach. Dodatkowo ZUS wskazał, że ubezpieczona zakończyła naukę w dniu 30.06.2019r. w Policealnej Szkole Asystentów Stomatologicznych a od 01.09.2019r. miała rozpocząć naukę w Policealnej Szkole Higienistek Stomatologicznych. Według organu w Policealnej Szkole Higienistek Stomatologicznych pierwsze zajęcia odbyły się 28-29.09.2019r. w tym czasie ubezpieczona nie uzyskiwała jednak jeszcze statusu słuchacza ze względu na brak wymaganych dokumentów a nadto zgodnie z wykazaną w piśmie z dnia 9.02.2020 r. frekwencją wnioskodawczynie, wynika, iż w miesiącach 10.2018r., 12.2019r., i 01.2020 nie uczestniczyła ona w zajęciach. (odpowiedź na odwołanie k. 5 – 5 verte, odpowiedź na odwołanie k. 5 – 5 verte akt o sygn. VIII U 918/20)

Na podstawie art. 219 k.p.c. Sąd Okręgowy w Łodzi połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy o sygn. akt VIII U 543/20 i VIII U 918/20 oraz postanowił prowadzić je dalej pod sygn. akt VIII U 543/20. (okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczynie M. S. urodziła się w dniu (...) (okoliczność bezsporna)

Decyzją z dnia 7 lipca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawczynie M. S. prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce E. S. na okres od dnia 25.05.2015 r., tj. od dnia śmierci matki, w kwocie 966,37 zł miesięcznie brutto płatną do rąk jej przedstawiciela ustawowego - T. S.. (decyzja k. 21 - 22 akt ZUS, odpis skrócony aktu zgonu k. 10, odpis skrócony aktu urodzenia k. 11 akt ZUS)

Decyzją z dnia 20 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeliczył wnioskodawczynie M. S. z urzędu rentę rodzinną od dnia 1.12.2017 r., tj. od miesiąca, w którym ukończyła ona 18 lat i ustalił, że od dnia 31.08.2018 r. jest ona uprawniona do renty rodzinnej po zmarłej matce E. S., w kwocie 1.000 zł miesięcznie brutto, pod warunkiem dalszej nauki. (decyzja k. 35 - 36 akt ZUS)

Decyzją z dnia 11 stycznia 2018 r. organ rentowy podał z urzędu w związku z osiągnięciem pełnoletności, wypłatę renty rodzinnej dla wnioskodawczynie od dnia 1.02.2018 r., tj. od miesiąca następującego po miesiącu, w którym wydano niniejszą decyzję. (decyzja k. 37 - 38 akt ZUS)

Każdorazowa decyzja organu rentowego dotycząca prawa do renty rodzinnej i jej wysokości zawierała pouczenie o konieczności powiadamiania ZUS o podanych w pouczeniu sytuacjach powodujących: ustanie lub zawieszenie prawa

do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części, w szczególności o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły. (decyzje ZUS k. 32 – 33, k. 35 – 36, k. 37 – 38, k. 43 – 44, k. 48 – 49, 51 – 52 akt ZUS)

Wnioskodawczyni po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego w 2018 r. złożyła w dniu 30.04.2018 r. podanie o przyjęcie do Policealnej Szkoły Asystentów Stomatologicznych na kierunek asystentki stomatologicznej na semestr jesienny (...). Nauka we wskazanej szkole miała trwać dwa semestry - rok szkolny miał trwać do czerwca 2019 r. (pismo (...)) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte, okoliczność przyznana – oświadczenie wnioskodawczyni 00:01:37, płyta CD k. 26)

Ubezpieczona uzyskała status słuchacza Policealnej Szkoły Asystentów Stomatologicznych z dniem 01.11.2018 r. w związku z dopełnieniem formalności, tj. dostarczeniem kompletu dokumentów rekrutacyjnych - świadectwa ukończenia Liceum Ogólnokształcącego oraz zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do podjęcia nauki. (pismo (...)) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte, okoliczność przyznana – oświadczenie wnioskodawczyni 00:01:37, płyta CD k. 26)

W okresie od 01.11.2018 r. do 31.08.2019 r. wnioskodawczyni była słuchaczką w Policealnej Szkole Asystentów Stomatologicznych i osiągnęła następującą frekwencję:

- listopad 2018 r.- powyżej 50% obecności na zajęciach;
- grudzień 2018 r.- powyżej 50% obecności na zajęciach
- styczeń 2019 r.- powyżej 50% obecności na zajęciach
- luty 2019 r. - poniżej 50% obecności na zajęciach;
- marzec 2019 r. - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- kwiecień 2019 r. - poniżej 50% obecności na zajęciach;
- maj 2019 r. - powyżej 50% obecności na zajęciach czerwiec 2019 - powyżej 50% obecności na zajęciach.

W toku nauki M. S. podchodziła do egzaminów semestralnych i końcowych w terminach wyznaczanych przez wykładowców.

Zgodnie z uchwałą Rady Pedagogicznej z dnia 31.08.2019 r. M. S. ukończyła szkołę i zdobyła status absolwenta.

Przystąpiła również do egzaminu państwowego uzyskując dyplom oraz tytuł zawodowy asystentki stomatologicznej. Egzaminu w pierwszym podejściu nie zdała, do poprawki przystąpiła rok później w sesji letniej 2020 r. i wówczas uzyskała wynik pozytywny, otrzymując tym samym tytuł zawodowy asystentki stomatologicznej. (pismo (...)) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte, okoliczności przyznane – oświadczenie wnioskodawczyni 00:01:37, płyta CD k. 26)

W dniu 8 sierpnia 2019 r. wnioskodawczyni przedłożyła w organie rentowym zaświadczenie wystawione przez S. Spółkę z .o.o. w W., w którym wskazano, że do 31.08.2019 r. ubezpieczona jest słuchaczką w Policealnej Szkole Asystentek Stomatologicznych a od dnia 1.09.2019r. będzie uczęszczała do Policealnej Szkoły Higienistek Stomatologicznych. (zaświadczenie k. 50 akt ZUS)

Wnioskodawczyni w dniu 10.10.2020 r. przedłożyła w ZUS zaświadczenia wystawione przez Szkołę Policealną Higienistów Stomatologicznych, w którym wskazano, że w semestrze jesiennym roku szkolnego 2019/2020 jest ona słuchaczką I semestru tej szkoły. Rozpoczęcie I semestru nastąpiło w dniu 28.09.2019 r. a zakończenie nastąpi w dniu 31.01.2020 r. jednakże M. S. w tym czasie nie uzyskiwała jeszcze statusu słuchacza ze względu na brak wymaganych dokumentów przy zapisie. (zaświadczenie k. 70 akt ZUS)

Ubezpieczona złożyła w dniu 16.07.2019 r. podanie o przyjęcie do Policealnej Szkoły Higienistów Stomatologicznych i uzyskała status słuchacza dopiero w dniu 01.11.2019 r. w związku z dopełnieniem formalności, tj. dostarczeniem kompletu dokumentów rekrutacyjnych - świadectwa ukończenia Liceum Ogólnokształcącego oraz zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do podjęcia nauki. Gdyby ubezpieczona we wcześniejszej dacie dostarczyła dokumenty wymagane w procesie rekrutacji tj. badania lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania zawodu to uzyskałaby wcześniej status słuchacza. Najwcześniejszą datą z jaką można było uzyskać status słuchacza był dzień 01.09., jeśli przed tą datą ubezpieczona przyniosłaby do sekretariatu szkoły kompletu dokumentów, ale tego nie uczyniła. M. S. uzyskała status słuchacza z dniem 01.11.2019 r., gdyż wtedy dostarczyła do szkoły wszelkie niezbędne dokumenty wymagane w procesie rekrutacji. (pismo (...) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte, pismo (...) z dnia 12.07.2021 r. k.53)

Od 01.11.2019 r. do chwili obecnej M. S. jest słuchaczką w Policealnej Szkole Higienistek Stomatologicznych i osiągnęła następującą frekwencję:

- listopad 2019 r. - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- grudzień 2019 r. - poniżej 50% obecności na zajęciach, tj. obecność w dniu 13.12.2019 r. kiedy to podpisała się własnoręcznie listę obecności;
- styczeń 2020 r. - poniżej 50% obecności na zajęciach, tj. obecność w dniach 04.01.2020 r. i 18.01.2020 r. kiedy to podpisała się własnoręcznie listę obecności;
- luty 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- marzec 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- kwiecień 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- maj 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- czerwiec 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- wrzesień 2020 - poniżej 50% obecności na zajęciach;
- październik 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- listopad 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- grudzień 2020 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- styczeń 2021 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- luty 2021 - powyżej 50% obecności na zajęciach;
- marzec 2021 - powyżej 50% obecności na zajęciach. (pismo (...) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte, pismo (...) z dnia 27.07.2021 r. k.65)

Zjazdy szkolne odbywały się w każdy weekend. Ubezpieczona nie uczęszczała na wszystkie zajęcia, z uwagi na kłopoty psychiczne związane ze śmiercią matki. Wnioskodawczyni korzysta z pomocy psychologa. Nie leczy się psychiatrycznie i nie zażywa żadnych leków. (okoliczności przyznane – oświadczenie wnioskodawczyni 00:01:37, płyta CD k. 26)

W toku nauki w Policealnej Szkole Higienistek Stomatologicznych M. S. podchodziła do egzaminów semestralnych i końcowych w terminach i formach wyznaczonych przez wykładowców, uzyskując tym samym promocje i klasyfikacje na semestry wyższe. Zdanie egzaminów było warunkiem uzyskania promocji na kolejny semestr. Egzamin

przeważnie były pisemne i odbywały się w terminie wskazanym przez nauczyciela. Z egzaminów były wystawiane oceny. (okoliczności przyznane – oświadczenie wnioskodawczyni 00:01:37, płyta CD k. 26, pismo (...) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte)

Obecnie M. S. jest słuchaczką IV semestru Policealnej Szkoły Higienistek Stomatologicznych. Złożyła deklarację przystąpienia do egzaminu zawodowego, który odbędzie się w czerwcu 2021 r. Jeśli ubezpieczona zaliczy pozytywnie egzaminy semestralne i zda egzamin zawodowy, to w dniu 31.08.2021 r. uzyska tytuł higienistki stomatologicznej. (zaświadczenie k. 14, umowa k. 15 – 16 verte, pismo (...) z dnia 15.04.2021 r. k. 38 – 38 verte)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni M. S. jest zasadne jedynie częściowo.

Zgodnie z dyspozycją art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz. U. 2021 r., poz. 291), osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Definicję nienależnie pobranych świadczeń zawiera ust. 2 tego przepisu, stanowiąc, iż są to:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z treścią ust. 4 art. 138 ustawy emerytalnej, nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności, powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono, ugruntowany obecnie, pogląd, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to świadczenie wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego. Tym samym, nie można przyjąć, aby doszło do nienależnego pobrania świadczenia, jeżeli jego wypłata (mimo zaistnienia wskazanych okoliczności), nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego. Mogą to być, zarówno przyczyny, leżące po stronie organu rentowego (błąd) lub niezależne od tego organu. W prawie ubezpieczeń społecznych „świadczenie nienależnie pobrane”, to zatem nie tylko „świadczenie nienależne” (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej) ale także „nienależnie pobrane” a więc pobrane przez osobę, której przypisać można określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania). Przyjmuje się, że obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy. Dotyczy to, zarówno, osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie przedstawionych nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo, w wypadkach innego, świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego. (vide III AUa 416/19 - wyrok SA Lublin z dnia 23.01.2020 r., opubl. L.)

Sąd Najwyższy podkreślił, że na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca, była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie musi być należyte, czyli wyczerpujące i wyraźnie wskazujące okoliczności w jakich dochodzi do nienależnego pobrania świadczenia, dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której było skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1998 roku w sprawie

o sygn. akt II URN 46/95, OSNP 1996/12/174, Lex numer 23750 i z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie o sygn. akt II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, Lex numer 155203). Warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie, w czasie pobierania świadczenia, powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie, wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku w sprawie o sygn. akt I UK 394/07, Lex numer 494135).

Jeśli organ rentowy zaniechał pouczenia osoby pobierającej świadczenie, o okolicznościach, powodujących ustanie prawa do świadczenia, to nienależne świadczenie traci przymiot świadczenia nienależnie pobranego i, tym samym, powoduje zwolnienie osoby bezpodstawnie pobierającej świadczenia z obowiązku ich zwrotu. Obowiązek taki, na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, istnieje, bowiem, tylko w stosunku do osób, które nienależnie pobrały świadczenia, a nie wobec osób, które pobrały nienależne świadczenia. (vide III AUa 525/19 - wyrok SA Lublin z dnia 30.10.2019 r., opubl. L.)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać trzeba, że analiza akt rentowych pozwala przyjąć, że M. S., pobierająca rentę rodzinną, wielokrotnie była pouczana w decyzjach ZUS, że renta przysługuje pod warunkiem nauki a obowiązkiem osoby pobierającej rentę rodzinną po ukończeniu 16 roku życia jest powiadomienie o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły.

W ocenie Sądu wszystkie pouczenia były na tyle zrozumiałe, że wnioskodawczyni, mogła je odnieść do własnej sytuacji. Zgodnie z treścią wskazanego wyżej art. 138 Ustawy organ rentowy ma obowiązek pouczenia ubezpieczonego, natomiast nie może ponosić odpowiedzialności za jego działania bądź zaniechania, jeżeli pouczenie zostało dokonane i jest zrozumiałe.

W szczególności w pkt. VIII pouczenia, wskazano, iż osoba pobierająca rentę rodzinną, zobowiązana jest powiadomić o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły (na uczelnię), a jeżeli uczy się nadal – zobowiązana jest do nadesłania zaświadczenia z ww. szkoły – uczelni z podaniem terminu programowego jej ukończenia.

Tym samym, bezspornie, wnioskodawczyni powinna mieć świadomość, w jakich okolicznościach, świadczenie to jej się nie należy. Do ustalenia, zatem, pozostaje czy zgodnie z twierdzeniami ZUS, w całym spornym okresie, ubezpieczona pobierała rentę rodzinną, nie mając do tego uprawnień, gdyż nie kontynuowała nauki.

W ocenie Sądu Okręgowego, dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy decydujące znaczenie mają pojęcia „uczęszczania do szkoły”, „nauki w szkole” czy też „kontynuowania nauki”.

W myśl art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

W świetle powyższego prawo do renty rodzinnej dla dziecka, ze względu na wiek, ulega przedłużeniu, w przypadku kontynuowania nauki w szkole (nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia, z zastrzeżeniem art. 68 ust. 2). Utratę uprawnień powoduje ukończenie nauki i chodzi tu o takie sytuacje, jak usunięcie ze szkoły, skreślenie z listy słuchaczy/studentów.

Przez naukę w szkole, o której mowa w art. 68 ust. 1 pkt 2 u.e.r.f.u.s., rozumie się naukę w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych (publicznych i niepublicznych), szkołach wyższych (państwowych i

niepaństwowych), szkołach prowadzonych przez K. (...), a także pozaszkolnych formach kształcenia, doksztalania bądź doskonalenia zawodowego (np. w ramach różnego rodzaju kursów lub praktyk zawodowych). W grę wchodzi wszelkie formy kształcenia w systemie stacjonarnym, zaocznym, wieczorowym i korespondencyjnym.

Przepisy o rencie rodzinnej nie uzależniają prawa do tego świadczenia od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, ewentualnego powtarzania semestrów. Jedyny warunek to kontynuowanie nauki i ograniczenie wiekowe. Omawiany przepis powinien być, zatem, wykładany, zgodnie z jasnym i niebudzącym wątpliwości brzmieniem nieróżnicującym przyczyn przedłużenia się czasu studiów/ okresu nauki. (vide III AUa 490/18 - wyrok SA Wrocław z dnia 13.11.2018 r., opubl. L.)

Okres pobierania nauki, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 53 ze zm.) obejmuje nie tylko okres efektywnego uczestniczenia w zajęciach objętych programem nauczania, ale także okres wakacji, urlopu zdrowotnego dla ucznia szkoły średniej, czy urlopu dziekańskiego dla studenta wyższej uczelni. (tak III AUa 195/15 - wyrok SA Łódź z dnia 21.10.2015 r., opubl. L.)

Przy tym, do stwierdzenia, czy ktoś pobiera naukę w szkole, w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, nie jest wystarczające ustalenie zamiaru pobierania tejże nauki. Muszą występować przejawy zewnętrzne. Można, zatem, pobierać naukę w szkole nie po to, aby poszerzać swoją wiedzę, czy też nie po to aby zdobywać formalne kwalifikacje czy uprawnienia, a tylko po to (w znaczeniu intencji), aby otrzymywać rentę rodzinną, a mimo to, jeśli tylko uczestniczy się w zajęciach i wypełnia inne, postawione, wymagania, należy uznać, że ktoś taki- pobiera naukę w szkole. Jeżeli ,jednak, nie wypełnia się podstawowych obowiązków w postaci uczestnictwa w zajęciach, przy czym, nie podaje się żadnego usprawiedliwienia (wy tłumaczenia) tejże nieobecności; ponadto, jeżeli na skutek tego dochodzi do skreślenia z listy słuchaczy, to nie można uznać, że okres poprzedzający skreślenie, kiedy ciągle występuje stuprocentowa nieobecność, był nauką w szkole. Nauka w szkole to poddanie się wymogom - rygorom nauczania w zorganizowanej, zinstytucjonalizowanej formie, wymogom, określonym w odpowiednich przepisach prawa oświatowego oraz regulaminie szkoły. Niewypełnianie żadnych obowiązków, czy też ich wypełnianie, ale tylko w sobie znany sposób, bez poddania się reżymowi nauczania zinstytucjonalizowanego, nie jest nauką w szkole. (tak III AUa 66/18 - wyrok SA Białystok z dnia 07.03.2018 r., opubl. L.)

Prawo do renty rodzinnej nie jest uzależnione od frekwencji ucznia w zajęciach szkolnych. Świadczenie to przysługuje, bowiem, od dnia podjęcia nauki do dnia jej ukończenia w planowanym terminie, bądź utraty statusu ucznia (studenta) wskutek skreślenia z listy uczniów (studentów) przez właściwy organ określony w statucie szkoły. Organ rentowy nie jest uprawniony do ustalania, na podstawie uczestniczenia przez uprawnionego w zajęciach szkolnych, istnienia prawa do świadczenia. (vide III AUa 1977/17 - wyrok SA Katowice z dnia 30.01.2018 r., opubl. L.)

Oczywisty brak woli kontynuowania nauki, a jedynie stwarzanie pozorów jej pobierania, nie pozwala na uznanie takiej osoby za kontynuującą naukę. Jeżeli, więc, w spornym okresie, renta rodzinna były wypłacone wyłącznie z powodu świadomego wprowadzenia przez niego w błąd organu rentowego, na podstawie niezgodnego z prawdą zaświadczenia szkolnego, to pobrane świadczenie musi zostać uznane za nienależne w rozumieniu art. 138 ust. 1 w związku z art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.). (tak III AUa 1277/15 - wyrok SA Katowice z dnia 31.03.2016 r., opubl. L.)

Pojęcie kontynuowanie nauki, nie polega na stwarzaniu pozorów jej pobierania, czy też wyrażaniu chęci i woli jej pobierania. Nie można, bowiem, osoby, która faktycznie nie pobiera nauki uznać za osobę pobierającą naukę w rozumieniu cyt. art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.). Przez określenie przez ustawodawcę w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole należy rozumieć nie tyle formalny status ucznia (studenta), co realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu uczelni (szkoły), w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach,

podchodzenie do egzaminów i przedkładanie wymaganych prac semestralnych itd. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (studenta), które polega na zapisywaniu się do danej szkoły bez uczestniczenia w całości lub istotnej części zajęć, **nie podchodzeniu do egzaminów, nie przedkładaniu wymaganych programem nauczania prac itp.** (tak III AUa 1370/14 - wyrok SA Poznań z dnia 13.05.2015 r., opubl. L.)

Nie można mówić o pobieraniu nauki, gdy uczeń nie podejmuje żadnych starań w kierunku przyswajania wiedzy, a status osoby uczącej się uzyskuje tylko przez "zapisanie się" do określonej szkoły". (tak III AUa 51/14 - wyrok SA Łódź z dnia 29.04.2014 r., opubl. L.)

Zgodnie z orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie, (III AUa 1467/05 OSA 2007/9/16) ustalenie "uczęszczania do szkoły", czy "nauki w szkole" nie wymaga stwierdzenia systematycznej obecności w szkole. Możliwe jest przecież spełnianie obowiązku szkolnego bez uczestnictwa w zajęciach (art. 16 pkt 8 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty - Dz.U. nr 67 z 1996 r., poz. 329 z późn. zm.) oraz w szczególnym trybie nauki dorosłych, bez codziennej obecności (art. 68 ustawy o systemie oświaty). **Istota ucznia sprowadza się wówczas do sprawdzania w trakcie egzaminów wiedzy nabytej w domu albo na zajęciach”.**

W sytuacji, gdy student nie tylko nie uczęszcza na zajęcia, ale także nie przystępuje do żadnych zaliczeń i egzaminów w sesji, nie można uznać go za osobę pobierającą naukę. Odmiennie należy ocenić przypadek udziału studenta w sesji egzaminacyjnej, ale z negatywnym wynikiem, nieupoważniającym do zaliczenia semestru. Nie można wówczas odmówić studentowi faktycznego realizowania - chociaż z miernym rezultatem - obowiązującego w uczelni programu nauczania. (vide I UK 53/15 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 03.02.2016 r., opubl. L.)

Biorąc pod uwagę powyższe orzecznictwo, przy jego odniesieniu do postępowania M. S. w ocenie Sądu Okręgowego należy uznać, w oparciu o wiarygodne dowody w postaci przedstawionych w procesie pism Wyższej Szkoły (...), że wnioskodawczyni pobierała naukę w spornym okresie od 1 grudnia 2019 r. do 31 stycznia 2020 r.

W konsekwencji trzeba przyjąć, że za sporny okres od 1 grudnia 2019 r. do 31 stycznia 2020 r., zgodnie z powołanymi powyżej regulacjami prawnymi (art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) przysługiwało jej prawo do renty rodzinnej.

Ubezpieczona bez wątplenia pobierała naukę we wskazanym okresie. W dniach 13.12.2019 r., 04.01.2020 r. i 18.01.2020 r. była obecna na zajęciach, co potwierdziła własnoręcznym podpisem na liście obecności. Zjazdy szkolne odbywały się tylko w weekendy. Ubezpieczona nie uczęszczała na wszystkie zajęcia, z uwagi na kłopoty psychiczne związane ze śmiercią matki. W ocenie Sądu bez wątplenia silny stres związany ze śmiercią najbliższej osoby mógł mieć destrukcyjny wpływ na psychikę - młodego człowieka.

Podkreślić trzeba, że mimo nieregularnego uczestnictwa w zajęciach w badanym okresie w przypadku ubezpieczonej zaistniał jednak konkretny efekt nauczania w postaci wyników w nauce. Wiedza nabyta przez wnioskodawczynię została bowiem zweryfikowana w trakcie egzaminów. W toku nauki w Policealnej Szkole Higienistek Stomatologicznych M. S. przystąpiła z wynikiem pozytywnym do egzaminów semestralnych i końcowych w terminach i formach wyznaczonych przez wykładowców, uzyskując tym samym promocje i klasyfikacje na semestry wyższe. Zdanie egzaminów było warunkiem uzyskania promocji na kolejny semestr. Egzaminy przeważnie były pisemne i odbywały się w terminie wskazanym przez nauczyciela. Z egzaminów były wystawiane oceny. Na skutek uzyskania kolejnych promocji obecnie M. S. jest słuchaczką IV semestru Policealnej Szkoły Higienistek Stomatologicznych. Złożyła deklarację przystąpienia do egzaminu zawodowego, który odbędzie się w czerwcu 2021 r.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że M. S. we wskazanym okresie pobierała naukę i realizowała program Uczelni.

Należy zauważyć, że renta rodzinna pełni funkcję alimentacyjną. Jej celem jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub kształcenie się nie mają możliwości pozyskiwania środków

własną pracą. W przypadku wnioskodawczynie taka funkcja renty rodzinnej była potrzebna od 1.12.2019 r. do 31.01.2020 r., gdyż w tym okresie możemy mówić o jej kształceniu się i pobieraniu nauki.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, w zakresie objętym - treścią decyzji z dnia 24.02.2020r.

W pozostałym zaś zakresie, tj. odnośnie okresu od 1.09.2019 r do 30.09.2019 r. i od 1.10.2019 r. do 31.10.2019 r. odwołanie zasługiwało na oddalenie.

We wskazanym okresie nie można, bowiem mówić o jakimkolwiek pobieraniu, czy też kontynuowaniu nauki. Ubezpieczona uzyskała status słuchacza Policealnej Szkoły Higienistów Stomatologicznych **dopiero w dniu 01.11.2019 r.** w związku z dopełnieniem formalności, tj. dostarczeniem kompletu dokumentów rekrutacyjnych - świadectwa ukończenia Liceum Ogólnokształcącego oraz zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do podjęcia nauki. Gdyby ubezpieczona we wcześniejszej dacie dostarczyła dokumenty wymagane w procesie rekrutacji tj. badania lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania zawodu to uzyskałaby wcześniej status słuchacza. Najwcześniejszą, bowiem datą z jaką można było uzyskać status słuchacza to dzień 01.09, jeśli przed tą datą ubezpieczona przyniosłaby do sekretariatu szkoły komplet dokumentów, ale tego nie uczyniła. M. S. uzyskała status słuchacza z dniem 01.11.2019 r., gdyż dopiero wtedy dostarczyła do szkoły wszelkie niezbędne dokumenty wymagane w procesie rekrutacji.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczynie odnośnie zwrotu kwot nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1.09.2019 r do 30.09.2019 r. i od 1.10.2019 r. do 31.10.2019 r.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS – pocztą, wypożyczając akta rentowe .

K.B